

PROJEKT "O RAZHODIH"

O LOČITVAH/O RAZHODIH

“Ločitev pomeni, koliko vemo o nebesih in koliko o peklu”

Emily Dickinson

V naravni zgodovini razvoja vseh človeških otrok je prisotna tiha, a stalna in vsakodnevna praksa osvobajanja odvisnosti od staršev. Nobena od teh zgodb ni brez bolečine, ovir in neuspehov. To je zgodba, kako postati odrasel, samostojen, neodvisen – predvsem pa kako postati tisti, ki nadaljujejo človeško vrsto. To je en izmed možnih načinov razlage svetopisemskega izročila “... Zaradi tega bo mož zapustil očeta in mater ...”. 1 Mz 2,24

Ena najbolj bolečih različic tovrstnih zgodb o “invalidnih” posameznikih je večno poudarjanje potrebe po starševski odvisnosti in oskrbi. Že od najzgodnejših obdobj življenja “invalidnega” otroka, starš izpostavlja njegove večne potrebe in otrokovo usodo, ko starša več ne bo. Ni ločitve. Ni osvoboditve.

Ločitve so vedno znova težke in lahko tudi boleče. V primeru “invalidov” in njihovih staršev pa so ločitve, četudi le za en teden ali pa za vedno, dvakrat bolj problematične. Spremljanje oseb z invalidnostjo in njihovih staršev pri razreševanju teh težav je pomembna naloga na področju negovalnih poklicev.

Prihod na svet je dejanje ločitve. Zapustiti svet pomeni ločiti se od sebe. Tudi živeti, če pobližje pogledamo, pomeni nenehno ločevanje od prejšnjih trenutkov, ki se ne bodo več nikoli vrnil. Ločiti se za vedno je tako vsakdanje in običajno dejanje, da je težko razumeti, zakaj ob koncu predstavlja tolikšno strašnost ter grožnjo človeški duši.

Dokaz za to so lažne predstave, da se otroci takoj, ko pridejo na svet, za nič ne trudijo tako močno kot za vzpostavitev varne baze, kot je to razložil slavniti psihoanalitik John Bowlby (1907–1990), oče teorije navezanosti. Varna baza po utemeljiteljevemu mnenju pomeni prisotnost odraslega, ki je vedno prisoten, ali pa vsaj dostopen, da zagotovi varnost otroku. Varnost pred čim? Pred ločitvijo, ki je na eni strani nočna mora, na drugi pa predstavlja človeško usodo. Naj ponovimo: zgodba otroka v njegovih prvih 15–16 letih, ob podrobnejšem pogledu pa tudi življenje kot celota, predstavlja zgodbo o slovesih, ločitvah in odhodi.

Zgodba o slovesu s starševskimi figurami je izkustvena podlaga za vse ločitve, ki jih življenje prinaša – od najbolj strašljivih, bolečih in obžulajočih, do ljubezenskih, službenih in domovanjskih ločitev ter nenazadnje starševske ločitve, ki jih kot starši sami doživimo s strani naših otrok. Življenje lahko na tak način razumemo kot neprekinjeno zaporedje velikonočnega tridnevja smrti in vstajenja, smrti in vstajenja

Vse okoliščine, ki otežujejo to občutljivo potovanje v prvih desetletjih življenja, žal napovedujejo zaplete na tej poti ter s tem bolečino. Intelektualna oviranost in vsi najrazličnejši travmatični dogodki imajo moč, da to pot spremenijo v polja pasti in ovir. To dejstvo mora biti dobro poznano vsakomur, ki se odloči za življenje, v katerem posvečeno skrbi za ljudi s tovrstnimi značilnostmi.

V nadaljevanju osvetlimo nekaj stopenj te poti, kjer se posameznik na lasten račun in na lastni koži uči sprejemati bolečino ločitve.

Nizozemski anatom Lodewijk Bolk (1866–1930) pravi, da naj bi bilo rojstvo človeškega bitja ne-smrtno abortivno rojstvo. Kako naj razumemo pomen tovrstnega odtujenega izraza? Pri tem nam lahko pomaga italijanski filozof Enzo Melandri (1926-1993), ki ga pojasnjuje takole: “Človek se rodi, ko je še fetus. Bil bi nezmožen preživetja brez nadomestka za placento, ki je družba, ki skrbi zanj (...). Proces zorenja mora dokončati v maternici civilizacije, kar je pri nižjih vrstah drugih bitij zaključeno že s tem, ko uzrejo luč sveta.

Vse živalske vrste imajo namreč prirojene danosti instinkta, ki samodejno usmerja navezanost in najzgodnejše življenjske faze, pa tudi poznejše procese prenehanja hranjenja pri materi ter osamosvojitve. Človeški dojenček, čeprav prav tako potrebuje varno bazo, ki jo predstavlja materinska skrb, že od samega začetka vstopa v jezikovno dinamiko, kjer se mora naučiti razumeti in biti razumljen. Toliko o instinktu, da razumemo psa in in njegovega mladiča! Mama mora ne le hraniti, temveč tudi razlagati, razumeti in biti razumljena. Predvsem pa mora biti tam za dojenčka. Ta vsečloveški zaplet je ključen za pojasnjevanje, zakaj lahko to, kar je za pse tako preprosto ter naravno, za človeka postane vir neizmerne bolečine. Neizmerne bolečine, ki je in bo edinstvena ter značilna za vsakega človeka na svetu z lastno zgodovino, ozadjem in viri.

Bowlbyjeve ugotovitve so sprva naleteli na precej sovražen odziv, saj so mu očitali, da je preveč "etološki". To so utemeljili z očitkom, da so njegove teorije temeljile na živalskih modelih avstrijskega etologa, Konrada Lorenza: ljudje, podobno kot race, ki značilno in slepo sledijo svojim materam, imajo v zgodnjem življenju prirojeno nagnjenost, da ostanejo navezani na svojo varno bazo ter se od nje ne ločijo. Psihoanaliza je bila sprva zgrožena nad tem povsem živalskim in komajda psihološkim vpogledom v navezanost, saj je slednji navidezno nasprotoval raziskavam in odkritjem ustanovitelja psihoanalize Sigmunda Freuda.

Na temo ločitev in ponovnih snidenj lahko v Freudovih spisih preberemo znano zgodbo, v kateri utemeljitelj psihoanalize opisuje igro s kolutom vrvice, ki jo je opazoval pri svojem vnuku. Vnuk se je igral z izgovarjanjem dveh nemških besed: "fort" in nato "da", kar prevedemo kot "stran" in "tu". Po Freudovem mnenju je ta igra vnuku omogočila, da je simbolično uprizoril in na nek način premagal odsotnost svoje matere ter njen kasnejši povratek.

Zdi se torej, da izziv starševstva leži pravzaprav v spretnosti ravnesja, kako modro, premišljeno in ob pravem času izmenjevati svojo prisotnost in odsotnost z upanjem, da se bo pri otrocih razvila čustvenost, s katero bodo znali nuditi pomoč in bližino, hkrati pa omogočala sposobnost ločitve ter samostojnosti – četudi le skozi igro s kolutom vrvice.

Nekateri psihoanalitiki so prevzeli Bowlbyjeva spoznanja ter preučili in formalizirali stile navezanosti človeškega dojenčka in posledično sposobnost ločitve od za njih pomembnih oseb. S tem so preučevali tudi profil navezanosti starševskih figur.

Kljub temu obstaja neeksperimentalen in povsem običajen kraj, kjer se otroci vsakodnevno ločujejo od staršev: to so hodniki in vhodi v vrtce, med 8. in 9. uro zjutraj. Tu se vsakodnevno odvijajo neskončna ponavljanja ločitev, ki se spreminjajo z razvojem odnosa.

Te misli o ločitvah in ponovnih snidenjih so nas usmerile k usmerjanju pozornosti na čustveno dimenzijo človeškega življenja. Ločitve, ki jih doživljamo v vsakdanjem življenju, so le nežne ponovitve glavnih dveh ločitev – prve, ki predstavlja prihod na svet in druge, ki nas čaka ob koncu življenja naših ljubljenih. Žalovanje.

Rečeno je, da je žalovanje potrebno predelati. Od začetkov človeške zgodovine so si vse civilizacije ustvarile bolj ali manj zapletene obrede, da bi preživelemu in njegovi skupnosti pomagali predelati ter obvladati neizmerno nepojmljivost smrti ter dokončno odsotnost. Predelati pomeni biti v miru. Kot vsi vemo, prehod k temu ni enostaven. Kako naj pomagamo, kako naj lajšamo in kako naj se usposobimo za to? To je ne le velik življenjski izziv, ampak predvsem izziv starševskega programa.

Način, kako se mehanizem žalovanja aktivira in razvija, je odvisen od dejanj in besed. Žalujoči potrebujejo bližino, prisotnost, obrede, zgodbe ter vsakodnevna dejanja, ki jim pomagajo, da ponovno oblikujejo odnos z življenjem, ki se nadaljuje. V tem nauku ni ničesar novega – je preprosto za razumevanje in znan vsem ljudem. Kljub temu pa je izjemno boleče, ko pride do izkušnje žalovanja. Ko žalovanje v kombinaciji z ločitvijo vpliva na svet intelektualne oviranosti, pa se zaradi številnih razlogov to še bolj zaplete.

Prvi in najbolj očiten razlog je, da se osebe z oviranostjo same pogosto ne zmorejo spoprijemati z izzivi. Ena izmed najboljših definicij oviranosti je pravzaprav nezmožnost, da bi se z izzivi spoprijeli sami. Obstajajo različne stopnje te nezmožnosti, od popolne odvisnosti od pomoči ljudi in tehnoloških pripomočkov, pa do lažjih oblik. A pri tem moramo biti vendarle pozorni: ni nujno, da imajo tisti z bolj pomanjkljivo avtonomijo tudi več težav z ločitvijo.

“Ni nujno tako” je izraz, ki najbolje oriše težavo upravljanja in omogočanja sposobnosti ločitve oseb z intelektualnimi oviranostmi od njihovih družinskih članov. “Ni rečeno”, kot bomo videli v nadaljevanju, pomeni, da ni trdnih pravil.

Druga težava je dejstvo, da so starši navajeni na vsenavzočo in nadomestno vez, ki se ob ločitvi spremeni v zlit odnos, podprt z bolj ali manj ponotranjeno prikrito idejo: “Samo jaz vem, samo jaz lahko ...”. Tu se vidi, na kakšne načine lahko tak stik s sabo prinaša obupane in katastrofalne izkušnje, ki povzročijo, da so vse nadaljnje izkušnje ločitve vedno težje.

Tretja težava predstavlja dejstvo, da kljub poglobljenemu znanju o žalovanju in ločitvah, ki je na voljo, upravljanje s tema dvema procesoma v primeru oseb z intelektualnimi ovirami neizogibno poudarja individualnost posameznih primerov, ki so si med seboj sicer zelo podobni. Družinski konteksti so namreč vedno zelo specifični, obenem pa so potrebni stalni interpretativni napor, saj so jezikovne in čustvene zmogljivosti vsake osebe z intelektualno oviranostjo različne. Vse to pomeni, da čeprav obstaja potreba po študiju osnovnih psiholoških značilnosti pri spremljanju ločitve in žalovanja, vedno in povsod primanjkuje znanja o načinih, kako to storiti.

Družine oseb z oviranostjo potrebujejo posebno podporo pri obvladovanju čustvenih, psiholoških in organizacijskih vidikov. Izraz svetovanje v slovarju rehabilitacijskih ustanov označuje prakse srečanj, načrtovanja podpore in skupnega delovanja, ki jih oskrbovalci ponujajo družinam.

Svetovanje je dolgoročna podpora, katere namen je spremljati vse starostne in klinične spremembe v različnih obdobjih življenja. Potrebe in izzivi v življenju otroka so zelo različni od tistih, s katerimi se srečujejo denimo mladi odrasli ali starejše osebe.

Sodeč po izkušnjah je trenutek svetovanja nedoločljiv – tako zaradi tem, ki so na vsakem srečanju vedno znova nove, tudi če se ponavljajo, kot zaradi raznolikosti okoliščin in nujnih intervencij, ki jih zahteva vsaka situacija. Kljub neskončnemu številu tem za svetovanje (kot je tudi življenjskih izzivov neskončno), menimo, da ima svetovanje, ko gre za teme ločitve, odločilno in nenadomestljivo spremljevalno vlogo.

ODPRTO PISMO UPORABNIKOM STORITEV, NJIHOVIM DRUŽINSKIM ČLANOM IN PONUDNIKOM STORITEV/PODPORE

Lahko se ločimo za pet minut, za eno uro, za eno leto ali za vedno. Ko govorimo o ločitvah pri osebah z intelektualnimi oviranostmi, je skrbnejša in bolj premišljena refleksija bistvenega pomena. V njihovih osebnih zgodbah pride namreč prej ali slej, in za daljša ali krajša časovna obdobja do trenutka, ko se morajo ločiti od prvotnih ter znanih krajev in odnosov ter se podati v nove.

Kdorkoli, v kakršnikoli vlogi je vključen v tovrstne situacije, potrebuje spremljanje pri obvladovanju te čustvene preobrazbe.

Spodaj navajamo prispevek v obliki odprtega in tenkočutnega pisma trem ključnim osebam takih situacij.

Dragi M. in F.,

to pismo je namenjeno vama in vsem ljudem, ki, tako kot vidva, iz kakršnegakoli razloga in za določeno obdobje, potrebujejo vključitev v bivalno skupnost ali dnevni center, ali pa odhajajo na poletne počitnice. To pomeni, da se bosta ločila od svojih navad, družinskih članov in doma.

Morda prihaja do ločitve zaradi prijetnega razloga, kot so na primer poletne počitnice; morda zato, ker se je vajino šolanje zaključilo in potrebujeta nove vrste obveznosti; ali pa, ker je oseba, ki je do zdaj skrbela za vas, na žalost postala šibka, bolna, ostarela, ali pa je ni več.

Vemo, da ločitev od očeta, mame, bratov, sester ali lastne sobe in navad ni lahka. Vemo tudi, da ni enostavno vzpostaviti novih odnosov z ljudmi, ki jih ne poznata, pa naj bodo to spremljevalci ali skrbniki.

Pri tem lahko občutita veliko čustev. Morda vaju je strah situacije, ki je ne poznata. Vemo, da bi bilo bolje, če bi se nanjo lahko počasi privadila, vendar to ni vedno mogoče. Morda bosta pogrešala okuse in vonje svoje kuhinje, svojo posteljo, svoje navade; morda bosta začutila napor zaradi potrebe po deljenju pozornosti, prostorov in predmetov z drugimi, ki so običajno samo vaši. Vse to je povsem normalno. Na srečo lahko po določenem času ugotovita, da se stvari izboljšajo.

Stkala bosta nove, prijetne ali celo težavne odnose. Doživela bosta izkušnje in dejavnosti, ki so lahko zabavne ali celo zapletene in dolgočasne, vendar bosta odkrila, da za vaju ne bodo predstavljale velikih težav. Morda bosta na vajino presenečenje odkrila, da tudi brez mame, očeta ali drugih družinskih članov še vedno obstajajo drugi ljudje, ki bodo skrbeli za vaju in s katerimi bosta delila svoje dneve ter nove izkušnje. Pri tem vama bosta pomagala potrpežljivost in zaupanje.

Mobilni telefoni in računalniki vama bodo pomagali ohranjati stike in deliti vsakdanje življenje s komerkoli želite. Vendar ostanita previdna – če bosta navezana na mobilni telefon, tvegata, da ne bosta v polnosti živela svoje nove izkušnje.

Nihče vama ne bo odvzel vajinih občutkov in spominov, asistenti pa bodo storili vse, kar je v njihovi moči, da bi vama jih pomagali ohraniti; prav tako vaju bodo podpirali in vama pomagali ohraniti vašo vez. Upamo, da vama bodo ti uvidi pomagali lažje prebroditi obdobje ločitve.

Spoštovani asistent,

običajno pravimo, da je treba osebne težave pustiti izven delovnega prostora, vendar vemo, da to ni mogoče. To velja za preproste ali fizične službe, še bolj pa za službe, kjer je treba z veliko občutljivostjo skrbeti za druge in kjer so odnosi, čustva ter povezanost ključni za učinkovito opravljanje dela. Ko vstopite v skupnost, dnevni center ali ambulantno, kjer opravljate svoje delo, sabo prinesete svoja hrepenjenja, želje, družinske in finančne skrbi, zdravstvene težave in predvsem svojo življenjsko zgodbo.

Najverjetneje se spominjate svojega prvega dne v vrtcu, ko sta vas mama in oče "pustila" v rokah vzgojitelja. Se spomnite, kaj ste takrat doživljali? Danes pred vami stoji nov gost, ki prvič vstopa v prostor, kjer delate, in vi se znajdete v vlogi tistega vzgojitelja; del ločitve, ki se zgodi in vezi, ki se ustvarja. Poskušajmo nagovoriti vsa čustva, ki spremljajo ta prehod. En izmed večjih izzivov v službi je znati obvladovati svoja čustvena bremena in hkrati čustva osebe, ki čaka ter potrebuje vašo pomoč. To so glavne skrbi; negotovost novega odnosa, ki ga boste stkali v kombinaciji z bolečino in čustvi gosta ter njegovih družinskih članov.

Kdo je ta oseba? Bova razumela drug drugega? Se bo najin odnos stkal povsem organsko? Bom osebi lahko pomagal? Slednje predstavlja prvo in neizogibno skrb vsakega odnosa, ki temelji na zagotavljanju podpore in pomoči. Če ste izkušeni strokovnjak, vam bo morda lažje, vendar kljub temu nič ni zagotovljeno. Spomini na tisti prvi dan v vrtcu vam lahko pomagajo, da jih spremenite v orodje empatije in razumevanja. Sedaj je vaša naloga, da se čim bolj živite v doživljanje gosta in njegovega družinskega člana ter ju skušate pomiriti. Če se poglobite, boste ugotovili, da imate vi, gost in njegova družina enak problem kot lisica v knjigi Malega Princa Antoine de Saint-Exuperyja: ukrotiti drug drugega. "Kaj pomeni ukrotiti?" Odgovor lisice je nekaj, kar je že zdavnaj pozabljeno. Pomeni ustvariti vezi. Če me ukrotiš, bova potrebovala drug drugega."

Za vzpostavljanje vezi, ki drug drugega ukroti, je treba pridobiti in gojiti zaupanje. Potrebno je zdržati z občutki in vedenjem druge osebe; z nezaupanjem, sodbami, preizkušanjem, kritiko itd. Če ste se naučili, da bolečina druge osebe lahko pride v nešteti oblikah, boste pri svojem delu vedeli, kako se spopasti z njo.

Ob prebiranju pisma, naslovljenega na gosta in njegove družinske člane, boste našli okviren seznam njihovih najintenzivnejših čustev, ki jih doživljajo ob prvem srečanju z vami. Vaša naloga in priprava je, da se živite v njihovo kožo; obraten proces pa ni samoumeven.

Vemo, da so prva doživljanja ločitve in tkanja novih vezi najbolj kritična in viharna, vendar pa se sčasoma preoblikujejo. Delo pa se tu ne konča. Ta čustva zahtevajo stalno vzdrževanje in obstajata dva načina, kako vzdrževanje okrepiti:

- srečanja z vašo ekipo, na katerih se sprašujete in se trudite, da se ne bi počutili osamljeno.
- neprestana formalna in neformalna srečanja z družinskimi člani, služijo temu, da sprejmete tista čustva, ki v odnosu do osebe ne morejo nikoli ugasniti.

Če zaključimo – čas mineva in sedaj ste v odnosu s temi ljudmi. Oseba in njeni družinski člani, ki so doživljali bolečino ob ločitvi drug od drugega in bolečino ob vzpostavljanju odnosa z vami, morda sedaj doživljajo bolečino ob ločitvi od vas in vi ob ločitvi od njih. Se spominjate zadnjega dne v vrtcu? Na ta dan so vsi jokali: učenci, učitelji in starši. Neizogibno prepletanje ustvarjanja odnosa in toleranco do ločitev ustvarja nenavadno igro življenja.

Dragi družinski član,

naj najprej izpostavimo, da se lahko čustva in občutki, ki jih morda doživljate ob ločitvi od šibkejše osebe v vaši družini, precej razlikujejo od tega v kakšni vlogi ste – ali ste v vlogi mame, očeta, brata, sestre ali otroka. Ne glede na to, kakšni so vaši družinski odnosi, vemo, da je ločitev občutljiv in boleč prehod. V nadaljevanju opisujemo nekatere občutke in čustva, ki jih lahko doživljate v tem obdobju. Najmočnejši občutek je najverjetneje skrb;

Bodo zmogli shajati brez mene? Bodo zmogli biti z drugimi ljudmi? Se bodo znašli primerno glede na dano situacijo? Ali bodo jedli? Ali bodo spali? Te skrbi se lahko obrnejo na glavo kot zlovešča igra ogledal in postanejo skrb: “Ali bodo zmogli brez mene/nas?” Morda boste doživljali krivdo: “Ali jih zapuščamo zaradi lastnega olajšanja?”

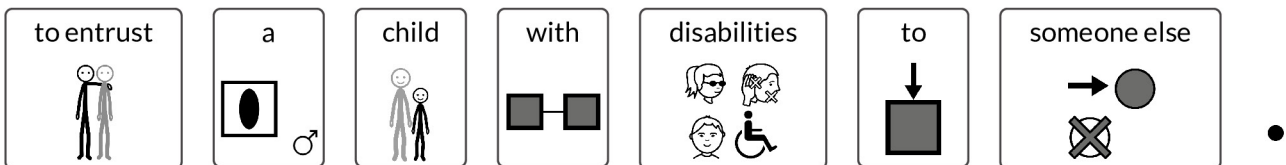
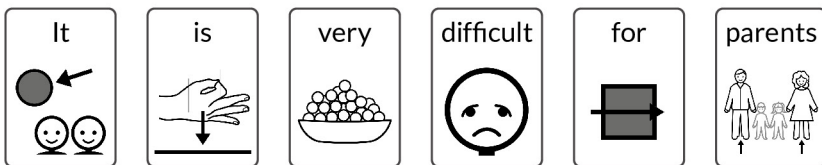
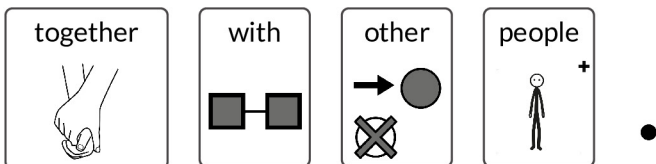
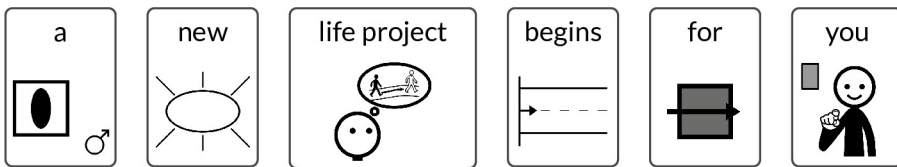
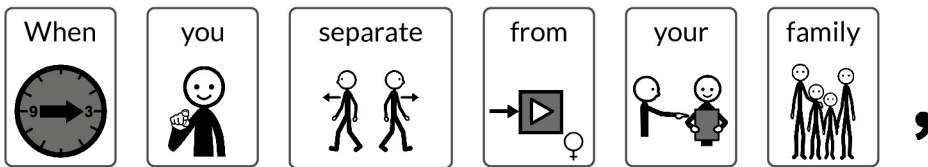
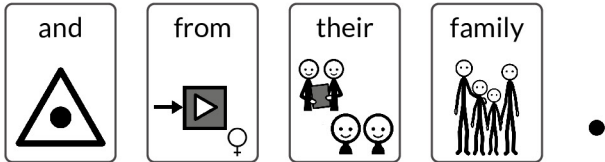
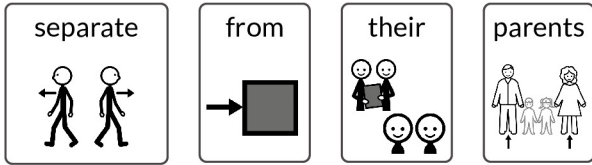
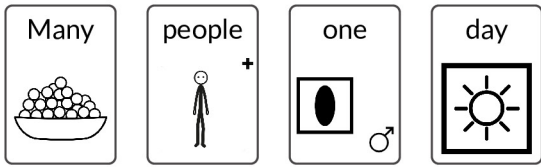
Do ljudi, ki bodo skrbeli za vašo ljubljeno osebo, boste morda manj zaupljivi ali pa v celoti nezaupljivi: “So sposobni? Ali so bili dovolj usposobljeni? Ali bodo zanesljivi? Ali bo število ljudi, ki zagotavlja pomoč, zadostno, da bo vsak imel dovolj pozornosti?”

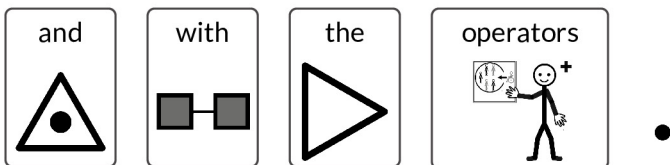
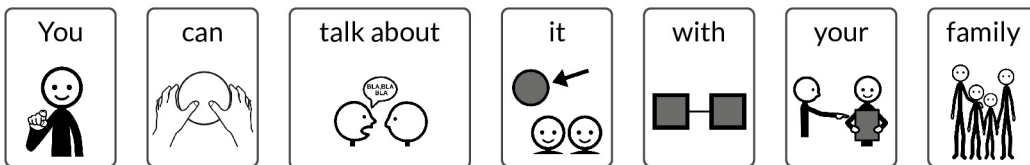
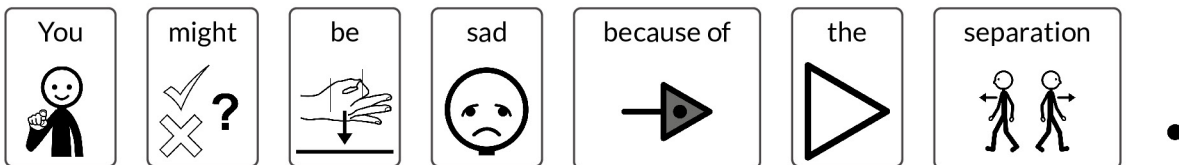
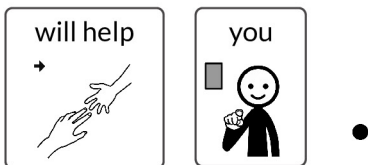
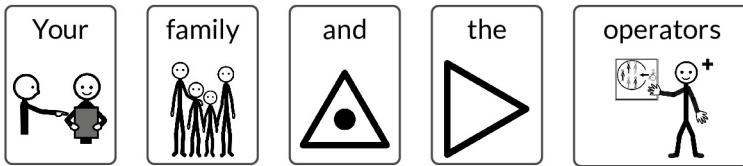
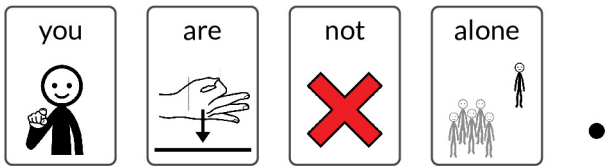
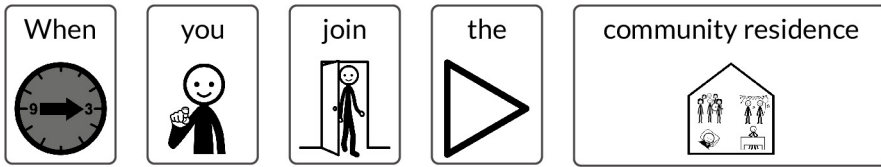
Morda gojite prepričanje, da vaša ljubljena oseba potrebuje več pozornosti kot drugi, ali pa, da resnost pri drugih osebah ni sorazmerna s potrebami vašega družinskega člana. Lahko naletite tudi na subtilni občutek, da je asistentu ali negovalcu uspelo vzpostaviti odnos z vašim bližnjim na način, ki ga vi nikoli niste.

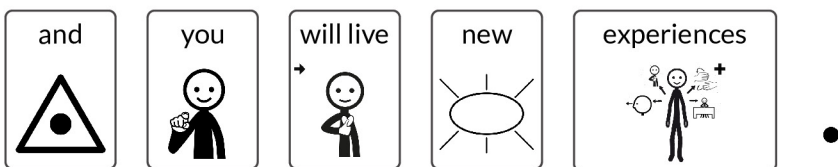
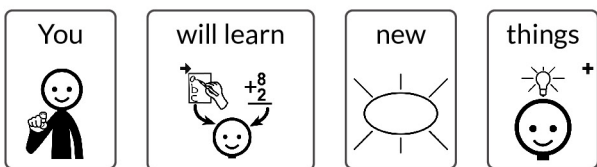
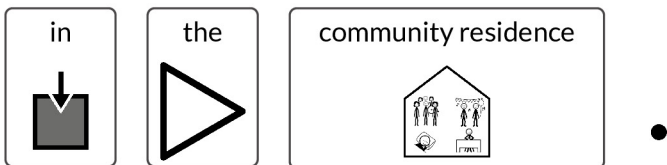
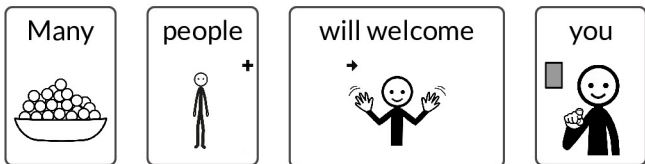
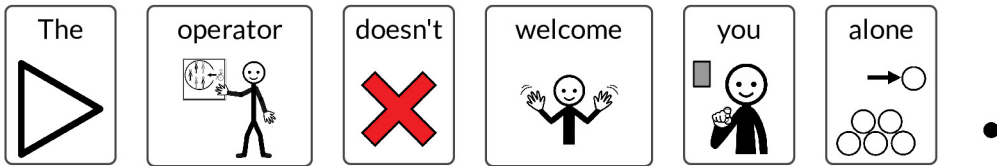
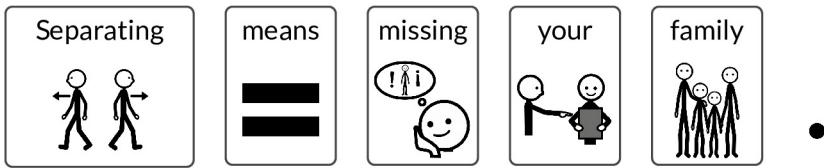
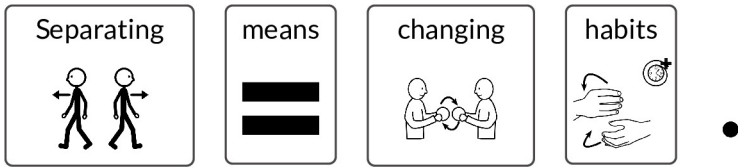
Zavedamo se, da so vsi ti občutki upravičeni in utemeljeni ter da jih lahko včasih celo potrdi resnična izkušnja morebitne neprevidnosti ali različnih pomanjkljivosti na strani asistentov. Zgolj kombinacije časa, sodelovanja in učinkovite medsebojne komunikacije bodo lahko zmanjšali ali celo ublažili intenzivnost teh čustev in vam zagotovili občutek podpore.

Nazadnje bi radi delili naše prepričanje, za katerega upamo, da vam bo v pomoč: izstop iz družinske enote je prejšnji ali slej nujen življenjski korak za vsakogar, pri čemer to velja tudi za osebe z motnjami v duševnem razvoju – v obsegu, ki je seveda mogoč. Če ste pripravljeni sprejeti to prepričanje za svoje, se boste lažje ločili od svojega družinskega člana.

KLJUČNE SMERNICE

- Rojstvo, oz. prihod na svet pomeni ločitev. Tudi oditi pomeni ločiti se. Živeti pomeni neprestano ločevanje.
- Ločitev od neposredno starejše generacije je usoda vsakega posameznika.
- Nobena namestitvena oskrba ni nikoli dokončno dosežena, zaključena. Potreben je čas, sodelovanje in učinkovita medsebojna komunikacija.
- Izključitev ali ločitev od družine osebe z oviranostjo vedno predstavlja obliko rejniške oskrbe/ namestitve.
- Za starše lahko že namestitev otroka v vrtec predstavlja stisko. Če je to otrok z oviranostjo, se ta stiska za starše podvoji.
- Skrbništvo in vzgoja otroka sta odvisni od časa. Skrb za osebo z oviranostjo je v kontekstu časovnosti trajna.
- Osebe, ki se ločujejo od družinskega člana z oviranostjo, potrebujejo pri tem spremstvo in podporo.
- Pri negovalnih odnosih namestitveno oskrbo sestavljajo trije akterji: družina, osebe z oviranostjo in asistenti/zaposleni
- Ločitvena tesnoba pri osebi z oviranostjo je lahko potlačena, nevidna in prikrita. Tega nikoli ne pozabimo.
- Ločiti se pomeni spremeniti vsakodnevne navade in svetovne nazore. Ločiti se pomeni pogrešati.
- Pri oskrbi osebe z oviranostjo mora tudi asistent nasloviti, predelati in integrirati lastna čustva ter doživljanje občutka zapuščenosti.
- Ko asistenti sprejmete osebo z oviranostjo, imejte pred očmi svoj prvi dan v vrtcu.
- Sprejem ni nikoli delo samo enega posameznika, temveč pluralnost rok celotnega kolektiva, misli in

Skupnosti L'arche v svetu predstavljajo dom, delovno mesto in prostor za druženje z ljudmi, z ali brez intelektualnih ovir. Skupnostno življenje spodbuja neodvisnost, dostojanstvo in vključenost v skupnost za osebe z intelektualnimi ovirami, kljub temu pa na začetku vključuje prehodni proces ločitve, ki za družinske člane ter osebe predstavlja praktičen in čustveni izziv. Separacijska anksioznost se pojavi vsakič, ko oseba začne preživljati čas izven družinskega okolja, ne glede na to, ali gre za prehod iz srednjega v dnevne centre ali za vključitev v skupnostno življenje.

Zato smo ustvarili projekt Pot do avtonomije in širše vključenosti oseb z intelektualnimi ovirami: Učenje soočanja z ločitvijo od družine (akronim: angl. AFTER US), ki se je začel januarja 2024, traja pa do decembra, 2025. Projekt ima tri cilje:

1. Izboljšati kakovost dela in praks sodelujočih partnerjev z zagotavljanjem učnih priložnosti, ki bodo služile kot podpora družinam in osebam z intelektualnimi ovirami pri soočanju z ločitvijo, ki izhaja iz procesa deinstitutionalizacije.
2. Podpreti vključenost oseb z intelektualnimi ovirami in njihovih družin.
3. Izboljšati sodelovanje med evropskimi organizacijami pri obravnavi skupnih potreb in prioritet, povezanih z uspešnim zagotavljanjem neodvisnega in dostojanstvenega življenja oseb z intelektualnimi ovirami.

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so izključno mnenja avtorja(-ev) in ne odražajo nujno stališč Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Evropska unija in EACEA za izražena stališča nista odgovorni.

Partnerji:

Društvo za pomoč osebam z motnjo v duševnem razvoju – Barka

<https://www.skupnostbarka.si/>

<https://www.facebook.com/larcheslovenia>

Zbilje, Slovenia

L'Associazione Arca Comunità "Il Chicco"

www.larche-ilchicco.it

www.facebook.com/larcheilchicco

Ciampino, Italy

L'Arche - Comunità l'Arcobaleno

<https://www.larchebologna.it>

<https://www.facebook.com/comunita.larcobaleno>

Bologna, Italy

Co-funded by the
European Union